5

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

SEDIMENTIS URINARUM,

QUAM
FAVENTE DEO OPTIMO MAXIMO
IN REGIA VIADRINA
GRATIOSO FACULTATIS MEDICAE CONSENSU
SUB PRAESIDIO

DN. ANDREAE OTTOMARI GOELICKE,

MED. DOCT. ET PROF. PUBLICI, h. t.
FACULTATIS MEDICAE DECANI
Et Circuli Lebuſienſis Phyſici Ordinarii
DN. PROMOTORIS AC PRAECEPTORIS SUI OMNI HONORIS CULTU AETATEM PROSEQUENDI
PRO LICENTIA
SUMMOS IN MEDICINA HONORES, INSIGNIA AC PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE AC LEGITIME CAPESSENDI
Die 3. Octobris MDCCXXVII.
Horis ante & pomeridianis
IN AUDITORIO MAJORI
Placido ac publico Eruditorum Examini ſubmittit

CONRAD. FRIDERICUS KÜHNE

Serveſta-Anhaltinus.

Francofurti cis Viadrum, Typis TOBIÆ Schwartz.

EXCELLENTISSIMO ET EXPERTISSIMO
DOMINO
DN. CONRADO
PHILIPPO
LIMMERO,
MED. DOCTORI EJUSDEMQUE UT ET MATHESEOS AC PHILOSOPHIAE NATURALIS IN LYCEO, QUOD EST SERVESTAE ANHALTINORUM, PROFESSORI CELEBERRIMO
NEC NON
CONSULI PRIMARIO GRAVISSIMO
ET POLIATRO VIGILANTISSIMO
PATRONO SUO OMNI HONORIS ET OBSERVANTIAE CULTU AETATEM PROSEQUENDO.

UT ET

VIRO

EXPERTISSIMO ATQVE CLARISSIM

DOMINO

CASP. ERNESTO

KÜHNE,

MEDICINAE DOCTORI AC PRACTIC

FAMIGERATISSIMO

PARENTI SUO OMNI FILIALI
OBSEQUIO AD CINERES USQUE
COLENDO

Hanc ſuam Diſſertatione
Inauguralem
ſacram facit

Conradus Fridericus Kühn
Author.

PROOEMIUM.

Inter varia opprobria, quibus artem ſalutarem contemerare ſolent pervicaces ejus contemtores, illud certe non poſtremum occupat locum, quod cuidam quaſi *haruſpicinae* eandem aſſimilare non vereantur, occaſione ſine dubio deſumta ab illa medentium conſvetudine, qua variis in adfectibus lotium aegrotantium inſpicere atque pro varia ejus conditione varia quoque de eorundem ſtatu judicia ferre conſveverunt: Unde totam artem odioſo *uroſcopiae* nomine & artifices ipſos *uroſcoporum* parum honeſto titulo traducere non dubitant, digni profecto, qui, ſi aliquando urinae retentione laboraverint, ceu divinae artis ſubſidio indigni fatis ſuis relinquantur; Ut ejus, quam tanta olim licentia & arrogantia ir-

riſerunt, artis praeſtantiam melius agnoſcere ipſosq; artifices digniori loco habere diſcant. Oportune hic incidit, quod in vita *Flavii Veſpaſiani*, optimi alioquin & laudatiſſimi Principis memoravit *Svetonius*: Is enim reprehendenti filio, TITO, quod etiam urinae vectigal commentus eſſet, nummum aureum ex prima penſione ad nares admoviſſe dicitur, ſciſcitans, *num odore ejus offenderetur?* Salſe propterea riſus a *Juvenali* his verbis:

Lucri bonus eſt odor ex re - - - Qualibet.

Quod ſi vero Imperatorem Romanorum non puduit vectigal imponere urinis imo cloacis; Quare pudeat medicos, inſpicere urinas? Idque non turpis lucri cauſſa, ut ipſis falſo adfingi ſolet, ſed ut hoc ſigno atque indicio in intimiorem morbi ejusq; ſtatus notitiam perveniant. Sicuti autem nihil tam innocens hoc in univerſo reperitur, quod ſuis non obnoxium ſit abuſibus: Ita ſponte utique fatemur, *uroſcopiam* pariter ac *uromantiam* (quas artes priſcis temporibus ſumma innocentia exercebant medici) a quam plurimis hodie turpes in abuſus verſas eſſe. Ingens, fateor, abuſus eſt, quando inconſiderata ac ſtolida plebs a medico abſolute efflagitat, ut ex urinarum

inſpe-

inſpectione omnium non modo indiſcriminatim patientium aetatem, ſexum, temperamentum, habitum corporis ad capillorum colores usque, ſed & individuales ac ſaepe numero mere accidentales & caſuales circumſtantias quaſi hariolando, oblata exigua mercede, ediſſerat. Abuſus eſt, quando imperitum ac ſtultum vulgus ejusdem *uroſcopiae* beneficio informari cupit, an foemina, ſive coelebs ſit, ſive maritata, cujus urinam exhibent, gravida ſit nec ne? An virginitatis clauſtrum adhuc integrum & intemeratum, an vero violatum ſit? Imo abuſus eſt, inter homines ſaltem defaecatiores vix amplius tolerandus, quod mordicus ſibi perſuadeant, medicum ſolo *uroſcopiae* adminiculo adjutum, non forte de quibusdam, craſeos alterationem in humoribus prae ſe ferentibus, quod ferri utcunq; poſſet, ſed *promiſcue* & *indifferenter* de omnibus ac ſingulis morboſis adfectibus, nullo habito temporis vel ipſius morbi ſtatus, vel inſtituendae in illo debitae praeparationis ad futuram ſe- & excretionem materiae reſpectu, imo de omnibus ac ſingulis ejus circumſtantiis informatum eſſe poſſe ac debere. Quae ſtulta praejudicia, id quod maxime dolendum eſt, in

 plero-

plerorumq; hominum animis tam altas egerunt radices, ut nullo facile artificio eradicari inde poſſint. Verum cuncti hi abuſus, quam graves etiam videantur, *rationalis* tamen *uroſcopiae* verum ac legitimum uſum tollere minime debent. Ad quod probandum & qualemcunque tam *uroſcopiae* quam *uromantiae* auctoritatem conciliandam, non placet hac vice provocare ad ipſius artis antiquitatem; Quanquam abunde notum ſit omnibus, vetuſtiſſimos jam medicos utramq; ſine opprobrio exercuiſſe: Sed illud ſolummodo ceu ſolidum artis fundamentum, quodque ex ipſis rebus facti deſumtum eſt, allegare mihi liceat: Quod, experientia teſte, urinae non aetatum tantum atque temperamentorum intuitu, ſed & variorum morborum, & quidem pro diverſitate ſtatus ac temporis, in quo verſantur, aliarumq; circumſtantiarum reſpectu, odore, colore, contentis &c. mirabilem varietatem admittant; Ut proinde totum fabuloſum eſſe non poſſit, quod evidentibus talibus obſervationibus & experimentis nititur. Totum vero materiae hujus latifundium, cum unica vice exhaurire, nec poſſibile nec neceſſarium, & interea mihi, ad honores DOCTORALES

adſpi-

adſpiranti, ſpecimen quoddam *Inaugurale* edendum ſit, de ſolis URINARUM SEDIMENTIS npraeſentiarum agere apud animum meum conſtitui. Rationes, quae, ut hoc potius, quam liud ſolemnis Diſputationis thema eligerem, ne moverunt, nemo curioſius requirat; Nunquam indecorum mihi viſum eſt, *ex ſterquilinio colligere margaritas.* Semper potius credidi, ex ſagaci excrementi hujus, licet ſordidi ſcrutinio magna & numeroſa pandi poſſe rcana ac tantum non myſteria, quae in aeernum ignota manebunt iis, quorum nares vel nimis delicatulae ſunt & ſoli tantum ambrae adſvetae vel qui manus teneras urinali vitro collutulare minus conſultum ducunt. Vir honeſtus malevolorum judicia nunquam netuit, nullo ſaltem numero habet, dummodo proximo ſuo inſerviendi ſincero flagret tudio. Faxit DEUS, ut hoc ſcopo, quem, poſt DEI gloriam, in omnibus meis actionibus perpetuo praefixum mihi habebo, potiri mihi iceat!

§. I.

Cum urina, quod ceu notum ex *Phyſiologicis* praeſuppono, nihil aliud ſit, quam excrementum fluidum, ex partibus potiſſimum aquoſo-ſeroſis, ſalinis, oleoſis atq; ſulphureis, una cum portionibus quibusdam terreſtribus conſtans, & a ſangvine arterioſo, per arterias emulgentes advecto in renibus ſecretum, ut ulterius hinc per ureteres ad veſicam urinariam derivatum urethrae beneficio tandem ejiciatur, idque jugi & continuo actu in oeconomia vitali ideo ſuccedat, imo ſuccedere debeat, ut tam fluidorum in craſi quam ſolidorum in textura & ſtructura integritas conſervetur; Patet hinc: Urinam non modo de ſangvinis aliorumq; humorum, ſed & ipſarum viarum, organorum ac partium, per quas tranſit, ſtatu naturali teſtimonium haud obſcurum perhibere.

§. II.

Et ſicuti jugis hic nullibiq; interruptus actus hujus ſe-& excretorii ſucceſſus ad conſervandam mixtionis animalis integritatem in ſtatu ordinario & naturali abſolute neceſſarius eſt: Ita, quandoq; in ſtatu corporis extraordinario vel praeternaturali iisdem hiſce organis utitur natura, ut eorum ope apoſpaſmata, mixtioni animali inimica vel infenſa evacuentur, ſicuti in *criticis excretionibus* ſubinde fieri ſolet, ubi non tantum ex univerſa humorum maſſa, ſed & ex ipſis partibus ſolideſcentibus undiquaque ad renes excrementitiae partes confluunt, ibique ſecretae per reliqua deinde organa urinaria e corpore eliminantur ac proſcribun-

ſcribuntur; Ut ſic, corpore iterum depurato, ejuſmodi patientem cum morbo ſuo in gratiam redire obſervemus. Utque tanto facilius actus iſte depuratorius ſuccedere poſſit, ipſo illo critico tempore renum ſubſtantia *tonice* laxatur, ut praeter ordinaria urinarum contenta, craſſiores quoq; & heterogeneae materiae eliminari ſicque priſtinae ſuae puritati corpus reſtitui queat.

§. III.

Hae autem craſſiores & heterogeneae materiae pro diverſa ſui levitate vel gravitate variisq; ejusdem gradibus vel ſuperficiei urinarum innatant, & *nubeculam* ita dictam conſtituunt, vel in earundem medio quaſi ſuſpenſae haerent, & *enaeorema* ſive *ſublimamentum* formant, vel plane ad fundum vitri demerguntur atque ſubſident; Unde *ſedimenti* nomen obtinuêre; Quorum omnium phaenomeνων rationes phyſicas evolvere nunc nec vacat, nec neceſſarium eſt.

§. IV.

Quod *ſedimentum urinarum*, de quo ſolo hac vice agere conſtituimus, ſpeciatim ſpectat, *Hippocrati* ὑπόστασις vel ὑπόστημα, latinis vero *ſedimentum* dictum, a *ſubſidendo* denominationem ſuam traxit, denotatque excrementum, mediante urina excretum, quod propter ſuam craſſitiem, gravitatem ac molem varia ſub forma, colore atque conſiſtentia fundum petit, reliquo fluore ſuperſtante. Sicuti, quod ſuperficiei innatat, argumentum praebet, levius illud eſſe, quam ut per reliquam urinae ſubſtantiam penetrare ac profundius demer-

demergi queat, &, quod ex medio quaſi fluctuando ſuſpenſum haeret, priori quidem gravius eſt, nondum tamen eam maturitatem adquiſivit, ut ad fundum vitri deſcendere ſicq; infimum locum occupare queat.

§. V.

Poſſumus autem *urinarum ſedimenta* conſiderare vel ratione *quantitatis*, ubi vel eorundem abſentia vel defectus venit coarguendus; Vel ratione *conſiſtentiae*; Unde alia ſedimina vel tenuia vel craſſa, alia vel continua vel disjuncta ac divulſa ſunt: Vel intuitu *coloris*, ubi quaedam alba, alia ruffa, flava, livida, nigra, alia cinnabarini, roſei, lateritii &c. coloris eſſe deprehenduntur. Vel reſpectu *odoris*, ubi quaedam offeruntur ſingulari foetore moleſta, alia vero a ſtatu naturali non multum recedunt; Vel ratione *contentorum*, ubi interdum ſangvinem purum ac floridum, interdum ſpisſum & grumoſum, ſabulum item & lapillos, mucum, ſperma, furfures, ſquamas, pilos ſeu filamenta quaedam, materiam purulentam &c. conſpicere licet.

§. VI.

Omnes haſce *ſedimentorum* differentias ſuas habere cauſſas & ſignificationes, extra dubium eſt. Proindeque ſi nullum plane in urinis *ſedimentum* comparea, eaque interea tota pallida, tenuis & aquoſa, omnisq; tincturae expers conſpiciatur, qualis ſubinde in phrenitide aliisque acutis viſitur: Indicatur vel ingens vitae periculum, vel metus recidivae vel morbi longitudo vel ingens cruditatis ſtatus in humo-

humoribus. *GALENUS* dicere auſus eſt, neminem ullum ſe ſervatum vidiſſe *phreneticum*, in quo urinae tales fuerint conſpectae. Major tamen huic ſigno ineſt concludendi efficacia, ſi nullo quoque die critico excernantur, nihil ſublevent, & alia periculoſa indicia plura fuerint conjuncta. Malae quoque a Practicis pronunciantur urinae, quae paucam tantum *ſubſidentiam* habent.

§. VII.

Praeter quantitatem attendenda quoque in *ſedimentis* urinarum *conſiſtentia*, cujus affectiones ſunt *tenuitas* vel *craſſities* & *continuitas* vel *divulſio*. *Tenuitas* in principio morbi adparens non admodum reformidanda eſt; Fit enim pro ratione morbi: Dummodo in augmento ejusdem craſſeſcat. Nec tamen *craſſum ſedimentum*, quocunque morbi tempore adparens, bonum habetur; Quia *coctio* materiae, i. e. praeparatio ejusdem ad ſe- & excretionem pedetentim & temporibus morborum proportionate h.. e. neque tardius neque citius fieri debet ac ſolet. Nam ſi tardius apparere incipiat, viribus patientium interea fractis vel exhauſtis, vel ſi, poſtquam apparere coepit, denuo mutetur craſſumq; in tenue convertatur, periculum eſt, ne aeger pereat. Imo, etiamſi *ſedimentum* tandem ſeſe ſiſtat, nec tamen imminuantur ſymptomata, nec decrementum patiatur morbus ipſe, res aegrotantium talium aleae & periculi plena manet.

§. VIII.

Colores in *ſedimentis urinarum* conſpicui non minorem attentionem merentur. *Sedimentum candidum*,

quodque inſuper leve & per omne tempus aequale fuerit, dum morbus judicatur, *Hippocrates* Libr. II. Prognoſtic. Text. 26. optimum declaravit; Eo quod ſecuritatem, morbumq; brevem fore ſignificet. *Color ſedimenti roſeus*, de principio ſulphureo admodum reſoluto, cui tamen portio mucilaginoſo-lymphatica ſit permixta, teſtatur. Unde in omni vehementi ſangvinis humorumq; orgaſmo, in febribus inflammatoriis, pleuritide & peripnevmonia, in affectibus itidem & febribus catarrhalibus, nec non hecticis & phthiſicis ejuſmodi ſedimenta conſpiciuntur. Prout vero ſenſim orgaſticus ille humorum motus remittit, exaltatus quoque ſedimentorum color imminuitur ac pedetentim in lateritium tandemq; in ruſſeum ſeu loturam carnium referentem convertitur. Sedimentum *lividum* vel *nigrum* peſſimum praebet indicium, potiſſimum in acutis.

§. IX.

Quotienscunque urinae offeruntur, in quibus *ſedimentum purulentum* conſpicitur, quodq; commotione aliquali urinae facta, purulento colore totam imbuit ac potiſſimum foetore moleſto adficit nares, ulcerationis renum vel veſicae, vel ſordidi ulceris in alio quodam viſcere v. g. pulmonibus, hepate &c. latentis indicium ſuppeditat. Haud raro enim obſervatum eſt, materiam apoſtematicam vel ulceroſam ex viſcere a renibus diſſito atque remoto per eos tamen cum ſalute aegri evacuatam eſſe: Ubi tamen nemo curioſius inquirat vias, per quas ad haec urinae colatoria pervenerit: Quas quippe Natura à nemine licet

edocta,

edocta, longe facilius, quam ingenioſiſſimus ſimul atq; exercitatiſſimus Practicus invenire poteſt & ſolet. Quod ſi autem *foetentes* tales *urinae* in acutis obſerventur, reſolutionis intimae ſeu putrefactoriae jam factae & conſequenter mortis inſtantis ſigna ſunt.

§. X.

Contenta in *ſedimentis* urinarum conſpicua varia quoque ſunt. Reperitur quandoq; in fundo vitri urinalis ſangvis ſincerus, fluidus ac floridus, qualem ſubinde plethorici, motibus orgaſticis humorum interdum expoſiti cum forti ejaculationis motu excernunt; Et talibus apertam in renibus fuiſſe arteriolam, extra dubium eſt. Quod ſi autem craſſus ac grumoſus fuerit, mictum cruentum, vel haemorrhoides turbatas aut plane ſubſiſtentes vel alias circa V. P. enatas turbas prodit. Si ſedimentum non ſangvineum, ſed dilutioris tantum coloris, cum reliquo ſero urinoſo permixtum & interagitatum fuerit, acerbiores tantum congeſtiones, verſus renes factas, non aeque vero actualem organorum, ſe-& excretioni urinae dicatorum, laeſionem deſignat. Subinde vero inſignem laeſionem renum vel veſicae urinariae a calculo inductam indicat vel ingentem veneris abuſum conſequitur.

§. XI.

De ſabulo & arenulis rubicundis una cum urinis excretis citoque fundum petentibus jam dudum obſervarunt Practici, quod calculi renalis indicia ſint.

§. XII.

Subſidentia mucida cum *ſpermatica* non eſt confundenda; Id quod alioquin propter qualemcunq; coloris ſimilitudinem fieri facile poſſet. Utraque tamen a ſe mutuo haud difficulter diſtingvitur, quod mucus, licet urinale vitrum hinc inde agitetur, mox poſt mictionem fundum petere ſoleat; Sperma vero, cum diutius urinae permixtum maneat, tardius ad fundum praecipitetur.

§. XIII.

Si *farinaceum* fuerit *ſedimen*, praeter cruditatem in humoribus, defectum quoque debitarum digeſtionum in viſceribus indicat. *Furfuraceum* pathemata hyſterica prodit, inprimis ſi urina turbida & craſſa fuerit micta. *Squamoſum* denique ſedimentum nonnunquam veſicae exulcerationem manifeſtat. In acutis vero ſedimenta talia ſunt perniciosa, niſi, ut modo dictum, vitio renum vel veſicae fiant: Id quod cognoſci haud obſcure poteſt, ſi nullum aliud, quod renum vel veſicae laeſionem indicet, ſignum fuerit conjunctum.

§. XIV.

De pilis, vel quicquid ſub hac forma in urinis ſubinde comparet, *Hippocrates* quidem Sect. IV. Aph. 76. pronunciavit, *de renibus excerni*; Verum ejusmodi contenta non raro quoque in febribus petechialibus aliisq; morbis malignis fuere conſpecta, & raro alium, quam funeſtum praenunciarunt eventum.

§. XV.

Ex hiſce autem *urinarum ſediminibus* hoc modo

examina-

examinatis nunc clariſſime pateſcit, eorundem inſpe-ctionem non ſolummodo in *phyſiologia* ac *pathologia*, ſed & in *ſemeiotica* atque *prognoſtica* artis medicae parte eximiam ſuam utilitatem exhibere, imo in ipſam usq; *therapiam* ſeſe extendere. Conſultum tamen ducimus, hic monere, huic indicio, ex urinarum *ſedimentis* de-ſumto, nunquam ſoli fidendum, ſed alias quoq; circum-ſtantias, concernentes aegrotantis *aetatem*, *temperamen-tum*, *ſexum*, *habitum corporis*, & inprimis, *quid ſentiat &c.* explorandas eſſe. Quod ſi taciturnum vel moroſum, vel ſub larva tali plane callidum vel malitioſum de-prehendas eum, qui urinam tibi attulit, quique vel peritiam tuam in *uromantia* tali ſimulatione expiſcari, vel optimam artem in quandam quaſi *haruſpicinam* malitioſe convertere praeſumat, illum ceu beneficio tuo indignum praeſtat in pace dimittere, vel ſaltem judicium ſuſpendere, ne te ipſum, &, quam profiteris artem, coram ignobili plebe proſtituas, vel plane ma-levolorum hominum, quorum ubique major, quam proborum & ingenuorum numerus eſt, actionesq; tuas obſervat, malignis judiciis, exigui lucelli inde obtinen-di ſpe, temere exponas. Quod ſi autem inſolentius ſe gerat, & mercedem, quam ſolvit, immodeſte repe-tat, ſi forte acu rem non tetigeris, vel ſycophantae ex voto non ſatisfeceris, tali caſu non disſvaderem, ut intempeſtivum talem ſolicitatorem baculo laute exciperes & ſecundum omnem trinam dimenſionem probe dimenſum per eam, qua intraverat, portam do-mum remitteres, ut aliquam ſaltem proterviae ſuae poenam lueret.

 §. XVI.

§. XVI.

Ne vero fruſtra dixiſſe videamur, *ſedimentorum urinariorum* inſpectionem ſuam in cognoſcendo ſtatu corporis naturali utilitatem praeſtare, provocamus primum ad varia hominum temperamenta, quorum ſingula ſingularia quoque *ſedimina* cum variis ac inter ſe differentibus coloribus offerunt. Ita *ſangvinei* emittunt utplurimum urinam citrinam cum pauco, ſed albicante ac mobili *ſedimento*. Urina *Cholericorum* ad aurantium magis colorem inclinat, cum nullo vel pauco ſedimento, nubecula tamen ſubinde in ea adparente. *Phlegmaticorum* urina utplurimum vel pallida vel ex pallido citrina eſt, & quantitatem non contemnendam ſedimenti ſub-mucidi dimittit. Ac tandem *melancholici* ſaturatioris citrini coloris urinam mingunt, nullo vel pauco *ſedimento*. Nunquam tamen, quod paullo ſuperius jam monuimus, ex hoc ſolo criterio temperamentum aeſtimandum, ſed reliqua, ex quibus alias illorum indolem detegere ſolemus, perite conjungenda. Cavendum quoque, ne mutationes urinarum temporarias, quae ab eſculentis & potulentis, medicamentis itidem aliisque rebus, corpori ingeſtis dependent, cum perpetuis & immanentibus confundamus.

§. XVII.

Deinde, cum urina nihil ſit aliud, quam excrementum ex totius maſſae ſangvineae depuratione enatum: Conſequens eſt, ejusdem inſpectionem, ad indolem ſangvinis naturalem ſuo quoque modo cognoſcendam, deducere nos poſſe: Quae notitia eo magis ne-

ceſſaria

ceſſaria eſt, quo difficilius alias ſtatum ſangvinis humorumq; praeternaturalem atque morboſum cognoſcere nobis licebit: Ubi tamen iterum pro diverſitate *aetatum* atq; *temperamentorum*, ratione *coloris*, *conſiſtentiae*, *quantitatis*, *odoris*, *contentorum* aliarumq; circumſtantiarum mirabilis eſt varietas, de quibus omnibus, prolixitatis nimiae vitandae gratia, agere hic ſuperſedemus.

§. XVIII.

Preſſo potius pede progredimur ad enumeranda commoda, quae ex *uroſcopia* in *Pathologiam* redundant. Praeterquam vero, quod de vario ſucceſſu ſe- & excretionum urinariarum evidens perhibeat teſtimonium, multum quoque luminis accendit doctrinae de vario ſucceſſu febrium tam ſalutari quam lethali. Ut taceam, in aliis quoque adfectibus morboſis non ſine inſigni utilitate inſpici & conſuli urinas.

§. XIX.

Raro quidem in *intermittentibus* a medicis conſuluntur urinae: Optandum tamen, ut earundem decurſus diligentius, quam fieri utplurimum conſvevit, obſervaretur. Cum enim ſedes *tertianarum* & *quartanarum* non ſemper ſit in primis viis, ventriculo & inteſtinis, ſed ſubinde latius per viſcera hypochondriaca imo plane per univerſam humorum maſſam ſeſe diffuderit, quorum quippe depurationem motuum tam tonicorum quam ſangvinis progreſſivorum augmento intendit natura: Inſpiciendae utique ſunt urinae, ut ex illarum coctione vel cruditate de humorum genuino

genuino quoque ſtatu edoceamur. Nam quamdiu urinae adhuc tenues & crudae vel craſſae quidem ſunt, & nullum interea *ſedimentum* dimittunt, certo illae indicio ſunt, febrim rebellis ac refractariae indolis eſſe, neque ſpes eſt, prius ab illa receſſuram, quam rudimenta quaedam coctionis in illis adpareant; Id quod inde aeſtimare licebit, ſi vel nubecula vel plane ſedimentum comparere incipiat. Sydenhamius, frequenti experientia inſtituta, obſervavit, in intermittentibus declinationi proximis utplurimum mitti urinas ſaturati ruboris, quae deinde ſedimentum lateritii coloris praecipitent. Quod ſi vero tam *nubecula*, quam *ſedimentum* diſparere, ac priſtina potius limpiditas, tenuitas atque cruditas adparere denuo incipiat, juſtiſſimus utique *recidivae* metus eſt.

§. XX.

Acutae vero potiſſimum ſunt, in quibus primariam ſuam utilitatem exhibet *uroſcopia*; Quarum quippe pauciſſimae ſalutariter, niſi per certam quandam criſeως ſpeciem, ſolvuntur. Proinde diligens obſervator in febrium talium decurſu deprehendet, quod primis quatuor diebus raro mutationem ſubeant urinae, ſed rutilantem & igneum quaſi colorem oſtentent & conſtanter retineant: Unde etiam toto hoc tempore aeſtus aridus, inquietudo, ſitis aliaque febrium ſymptomata vehementi gradu aegrotantem excruciant; Et ſi quam maxime dicto die, qui caeteroquin primus criticus eſt, rudimenta quaedam coctionis in urinis adparerent, circa ſeptimum vero vel juſta proportione non continuarent vel plane diſparerent, indicio

indicio foret, talem febrim ſuo in ſucceſſu jam eſſe turbatam, atque adeo ſalutarem criſin tali in caſu vix eſſe expectandam. Omnis enim praematura *ſedimentorum* apparitio merito ſuſpectae fidei a peritis Practicis haberi ſolet ac debet: Econtra bene ſperare jubetur medicus, ſi die quarto *ſedimentum* bonae indolis, idque ſufficienti in quantitate praecipitetur, juſta deinde ſerie continuetur atque cum ſymptomatum febrilium levamine ſit conjunctum.

§. XXI.

Nec ceſſat *uroſcopia* de reliquarum etiam febrium ſive cognoſcendarum ſive dijudicandarum indole medicos informare; Id quod paucis tantum ſpeciminibus declarare placet. In febribus catarrhalibus, licet benignis, vidimus utplurimum praecipitatum *ſedimentum* ex *roſeo-pallidum*. In *cholericis* & *cauſo* ipſo color urinae fuit ſubruffus, pauca inſuper, craſſa, & poſt moram turbida cum ſedimento roſeo. In *pleuritide* & *peripneumonia* urina ſubrubra, quae *hypoſtaſin* habet levem, ſecuram denunciat criſin. Quando circa diem quartum turbida fit ac ſedimentum deponit, ſignificat, die 7. vel 11. ſudore critico ſolutum iri morbum. In febre *ſynocha* urina eſt rubicunda, pellucida & ante quartum diem mutationem vix ſubit: Sub ipſa autem illa mutatione exhibet ſedimentum incarnati coloris. In febre lenta urina, poſtquam emiſſa eſt, rutila adparet craſſaque, ac tandem ſedimentum deponit roſeum, liquore tamen claro ſuperſtante. In *hectica* eſt craſſa, aurantii coloris, ſedimentumq; deponit roſeum cum cuticula pingvi & odore graveolente.

lente. *Phthiſicorum* urinae utplurimum ſedimentum pingve & quaſi conglobatum pingvedinis inſtar, valdeque foetens praecipitant. Atque ita in reliquis omnibus febrium ſpeciebus, quas brevitatis cauſſa ſilentio praetermitto, *ſedimenta urinarum* ſolerter obſervanda & attendenda, ut firmioribus tandem fundamentis *uroſcopiam* ſuperſtruendi occaſionem Practici nanciſcantur.

§. XXII.

Praeter febres, permulti quoque alii in praxi medica occurrunt morbi, in quibus, urinas inſpicere, conſultum eſt, uti ſunt *icterus* tam *flavus*, quam *niger*, *hydrops*, *mictus cruentus*, *vitia renum* atque *veſicae urinariae*, *adfectus ſpaſmodici* & *hypochondriaco-hyſterici* &c. quorum omnium aliqua tantum exhibebimus ſpecimina. In *ictero* tam *flavo* quam *nigro*, praeterquam quod linteamina urinis illorum immiſſa croceo colore tingantur, ſunt quoque craſſae, multum ſaturatae, obſcure flaveſcentes ac nigricantes, tandemq; ſedimentum croceum nigricans praecipitant. Sedimentum limoſum idque valde copioſum cum craſſitie & colore ſaturatiore, lixivium ſaponariorum quaſi aemulante, ſtatum hydropicum eumque peſſimum deſignat. Urina, quae ochreum ſedimentum deponit, tenuis caeteroquin & pallida vel ſubinde flammea aut pallide rutilans, vitia menſium impeditius ſuccedentium prodit. An moleculae minutiſſimae, per urinam caeteroquin claram obvolitantes, graviditatis certa ſubminiſtrent criteria, experientiae & obſervationibus iterato inſtituendis committendum eſt. Haemorrhoides in-

ternae ſuppreſſae vel turbatae ingentem ſaepe copiam ſedimenti cinnabarini ſuppeditant. Vid. Diſp. DD. *Praeſidis* de *haemorrhoidibus turbatis ordini ſuo reſtituendis* &c. Reliquos, ex urinarum inſpectione cognoſcendos atque dijudicandos morbos ſilentio lubens praetereo.

§. XXIII.

Tranſitum potius facio ad *uſus therapevticos*, quorum non pauci ex diligenti urinarum ſcrutinio earundemque ſedula inſpectione in praxin ipſam redundant. Ponamus, ſub cura artificis medici verſari febricitantem, in cujus urinis nullum adhuc *ſedimentum*, quod quippe *coctionis* ſignum eſt, obſervetur: Prudentia ſtatim ipſi ſvadebit, qua methodo tam *privative* quam *poſitive* ſub tali febris ſtatu procedere debeat? Caute ſcil. abſtinebit ab omnibus, ſangvinem intempeſtive exagitantibus & orgaſmum augentibus remediis, qualia ſunt vulgares tincturae & ſpiritus Bezoardici aliaque aeſtuoſa, quae humores vehementius impellendo ſucceſſum criſeως alioquin expectandae turbant & intercipiunt. Eadem circumſpectione utetur circa uſum evacuantium fortiorum, *emeticorum* inprimis & *catarticorum*; Imo etiam circa ſudorificas vel diaphoretico-diapnoicas aliasque ſubtiliores excretiones artificialiter procurandas caute ſe geret, magisque de eo ſollicitus erit, ut nimium ſangvinis orgaſmum contemperet, materiamq; febrilem paulo activiorem invertat, corrigat atque ſic diſponat, ut ad futuram ſeceſſionem & excretionem habilis reddita ſpontaneo magis, quam coacto artificiali motu ad exitum deducatur.

 §. XXIV.

§. XXIV.

Quodſi vero ex *urinarum ſedimentis* coeptam humorum coctionem aeſtimaverit medicus, opera porro ipſi danda eſt, ut illa continuetur tandemq; perficiatur; Ubi inprimis ad *modum excretionis*, quem *Natura* elegit, curioſe ſimulque attente reſpicere debet, an ſcil. per diaphoreſin, an per diureſin an alia quavis convenienti methodo febrilis materiae evacuationem tentet? Ad quem eundem ſcopum artifex ipſe conſtanter collineare nec quicquam moliri debet, quod Naturam ſuo in opere occupatam ullo modo turbare, vel à propoſito & opere ſemel ſuſcepto avocare, vel ad alienam evacuationem ſuſcipiendam diſponere & invitare ullo modo poſſit.

§. XXV.

Quamdiu in *intermittentibus* tam *tertianis* quam *quartanis* urinae *tenues* & *crudae*, nullumq; dimittentes *ſedimentum* conſpiciuntur, tamdiu irritum atq; fruſtraneum eſſe coeptum judicamus, *antifebrilia* ordinare, talia inprimis, quae motus febriles ſupprimendo ac cohibendo materiae febrilis incarcerationi & pertinaci in viſceribus internis infarctui generando viam pandunt, quorſum prae reliquis omnibus, decantatum *corticem Peruvianum* ſeu *chinam de china* refero, cujus pernicioſos effectus proxima occaſione *a priori* atque ac *poſteriori DD. Praeſes* demonſtrabit: Econtra vero hoc febris ſtatu nullis aliis, niſi ſalinis, abſtergentibus, digeſtivis humoresque ad futuram excretionem tanto facilius ſubeundam diſponentibus locus erit relinquendus.

Imo

Imo nec craſſiores illae ac ſenſibiliores evacuationes, ſive *emeticae* ſive *catarticae* fuerint, quas tamen *intermittentes* prae *acutis* facilius & melius ferunt, eo tempore locum obtinebunt: Quia nulla excretio felici potitur ſucceſſu, niſi quae ſufficienti materiae praeparationi eſt ſubordinata; Solo hoc caſu excepto: Niſi forte ex praegreſſo manifeſto diaetae vitio ortum ſuum traxerit: Quo quippe unicum *emeticum* vel *catarticum* tempeſtive exhibitum non modo artificis intentioni exaſſe ſatisfaciet, ſed & plus, quam longa alterantium ac praeparantium ſeries praeſtabit.

§. XXVI

Quandocunq; ex *ſedimento roſeo* vel *cinnabarino* ingentem humorum orgaſmum, aeſtum & motum inteſtinum vehementer auctum aeſtimamus, tunc praeter nitroſa, abſorbentia ac terrea teneriora, acidiuscula fore proficua, haud inepte inde concludemus. Et quando *ſedimentum* adfectus *congeſtorio-rhematicos* verſus certam quandam corporis partem directos, unde periculoſi *decubitus*, *ſtagnationes* vel *ſtaſes*, imo adfectus inflammatorii metuuntur, indicat, prudentia ſvadebit, congeſtiones tales per moderata alexipharmaca vel blanda diaphoretica cum nitroſis permixta tempeſtive eſſe reſolvendas, imo, urgente ſtatu aegrotantis plethorico, VSionem non reformidandam, ab omni vero opiatorum & narcoticorum uſu provide abſtinendum eſſe.

§. XXVII.

Sedimentum *ſangvineum*, quod, *mictum cruentum* innuere, ſuperius diximus, vix aliam nobis indicatio-

nem therapevticam ſubminiſtrabit, quam ad primos fontes & origines horum malorum prudenter hic eſſe reſpiciendum, nempe vel turbas circa V.P. enatas complacandas, & congeſtorios motus contemperandos, ab omni vero immodeſta ſimultanea ſuppresſione per adſtringentia, vulneraria, opiata & narcotica eſſe abſtinendum. Et ſi quam maxime, viis & organis urinariis quandam inductam eſſe laeſionem, ſuſpicaretur artifex, facile tamen intelliget, nullis aliis, quam ſalinis, abſtergentibus impuritatesque auferentibus remediis hic opus fore. Diureticis, humores potius impellentibus proindeq; malum certiſſime augentibus nullum quoq; locum relinquet, & ab oleoſis atque mollientibus ideo caute abſtinebit, quod ad diatheſin apoſtematicam vel plane ulceroſam haec talia viam eſſe paratura, certiſſime eſt perſvaſus.

§. XXVIII.

Sedimentum *ſpiſſum* ac *mucidum*, quod praeter temperamentum phlegmaticum & diatheſin ſangvinis mucido-ſpiſſam, etiam adfectus catarrhales benignos nec non primarum viarum vitia & cruditates vel inſignem digeſtionis & concoctionis naturalis laeſionem indicat, nulla alia, quam amaricantia & moderate tonica, mucum itidem ſpiſſum incidentia ac reſolventia, deinde vero abſtergentia & per congrua, excretoria ad exitum diſponentia expoſtulat: Quibus quippe ita praeſtitis, adfectibus, qui forte ex diatheſi tali ſeroſo-mucida orituri eſſent, nervus efficaciter erit praeſciſſus.

§. XXIX.

Urinae, *ſedimentum ſpermaticum* continentes, excernuntur quandoque ab hominibus in coelibatu viventibus, in quibus temperamentum ſangvineum obtinet praedominium, ſubjecta inſuper ſunt plethorica, voluptuoſa, in plena lautaq; diaeta viventia, quaeque proinde abundantia ſeminis laborant & honeſta illud excernendi occaſione deſtituuntur. Talibus, praeter frugalem vitae rationem conjugium eſt ſvadendum; Quia alias ad meretricios & impuros amores aliosque illicitos ſperma evacuandi modos animum applicare ſolent. Quod ſi vero urina colorem remiſſius citrinum offerat, cum nubecula, eaque tenuioris lanuginis inſtar ad fundum vaſis dimittatur, gonorrhoeam benignam vel pollutionem nocturnam vel cohabitationem maritalem praecedente nocte factam indicat: Ex quibus proinde ſignis prudens Practicus facile colliget, quid faciendum ipſi incumbat?

§. XXX.

Si contingat, medico offerri urinas, in quibus carunculae pingues & quaſi purulentae obſervantur, cuticula inprimis pingvi & quaſi oleoſa ſuperficiei earundem innatante, eaeq; inſuper male oleant, tales de contabeſcentia, ex ulceratione viſceris cujusdam interni enata, haud dubium perhibent teſtimonium: Unde ad ulceris talis debitam abſterſionem & mundificationem omnis cura dirigenda eſt.

§. XXXI.

Quotiens infantum urinae turbidae & crudae,

quaeq;

quaeque ſedimentum album & quaſi furfureum praecipitant, inſpiciendae offeruntur, totiens, lumbricis illos laborare, ſuſpicio eſt; Atque adeo remedia indicantur *anthelmintica*, quaeq; vermium nidum deſtruunt, ⊖ina abſtergentia. Urinae vero puerorum, quae *album* & quaſi *chyloſum ſedimentum* ad fundum vaſis demittunt, *ſtatum atrophicum* deſignant ſimulque, ex quo fonte remedia, ulteriorem ejus progreſſum inhibentia, petenda ſint, medicum informant.

§. XXXII.

Ulterius hac vice non progredior, certiſſime perſvaſus, ex paucis hiſce ſpeciminibus ſufficienter colligi poſſe, quid de perita & non niſi diuturna obſervatione & frequenti experimentorum repetitione adquirenda *ſedimentorum* variis in morbis conſpicuorum inſpectione ac dijudicatione, citra contemtibilem circulatoriae vanitatis adfectationem polliceri nobis debeamus. Quisquis vero, *uroſcopiam* ad omnes ac ſingulos morbos, ſingulasq; eorundem *circumſtantias*, etiam *temporarias* ac mere *fortuitas* & *caſuales*, non *praeſentes* tantum, ſed & *praeteritas* atque, quod à miraculo non multum alienum foret, *futuras* extendi poſſe, ſibi perſvaſerit, eum ſana mente ſano in corpore gaudere, nemo facile dixerit.

F I N I S.